

'ZORGWEKKEND RACISME BIJ KINDEREN EN JONGEREN'

1. Opzet

De halfjaarlijkse netwerkdagen van het Netwerk Racisme Keren brengen geïnteresseerden samen rond een bepaald onderwerp dat in verband staat met de racisme-thematiek.

De netwerkdag in het najaar valt in november wanneer de 'internationale dag tegen fascisme en antisemitisme' valt.

Het publiek op die netwerkdagen bestaat uit een mengeling van ex-cursisten van de, regelmatig georganiseerde, vormingen 'Omgaan met Racisme', personen die de KMS-thema's genegen zijn of personen die omwille van het thema van die specifieke netwerkdag kiezen zich in te schrijven. Deze netwerkdagen vinden plaats sinds meer dan 8 jaar.

Voor de 16de netwerkdag werd een studiedag met verschillende workshops en een paneldiscussie achteraf georganiseerd. De dag had plaats op een weekdag in Leuven.

Het thema van deze netwerkdag was gebaseerd op een artikel in MO* magazine van februari 2011. Dat handelde over racistische gedragingen en uitspraken bij kinderen en jongeren. Onderzoek en getuigenissen leren ons dat kinderen en jongeren langs de nieuwe media en in rechtstreekse contacten met leeftijdsgenoten van een andere herkomst of huidskleur, niet altijd zo lief zijn voor elkaar.

De dag werd ingeleid door MO* journaliste en schrijfster van het artikel 'racisme onder kinderen', Samira Bendadi.

Daarna volgden vier verdiepende workshops.

In het tweede deel van de voormiddag was er een paneldiscussie over het thema racisme bij kinderen en jongeren. Doorheen de paneldiscussie werd naar wegen gezocht om beter om te gaan met zulke voorvallen van racisme en om effectieve antwoorden te formuleren.

2. Concreet dagprogramma

- 9u30 Ontvangst in de jeugdherberg De Blauwvoet met koffie & thee
- 9u45 Verwelkoming en inleiding bij de netwerkdag door de KMS-verantwoordelijke en de MO*-journaliste **Samira Bendadi** (auteur van 'Racisme onder Kinderen' MO* februari 2011).
- 10u10 Start vier werkwinkels:

Racisme bij kinderen en jongeren, een psychologische benadering. Birsen Taspinar , psychologe & lid van Ella vzw

Opgroeien zonder vijandsbeelden en racisme. Concrete voorbeelden van de omgang en het leerproces over racisme bij voetballende en schoolgaande jeugd met Paul Beloy , community manager bij Beerschot en coördinator van het atheneum in Hoboken

De klas en de school racismevrij. De werking en de aanpak van 'Scholen Zonder Racisme' en de klas contracten tegen racisme. Tom Bodyn medewerker van School zonder Racisme.
--

Racisme: een conflict om mee om te gaan. Over de Peer Mediation, een project van Pax Christi waarbij leerlingen worden ingeschakeld om te bemiddelen bij conflicten tussen leeftijdsgenoten. Het valt onder het netwerk Kies kleur tegen Pesten. Erwin Vermesen , vormingswerker.
--

- 11u15 Einde werkwinkels en koffiepauze
- 11u25 Korte toelichting bij de conclusies van de werkwinkels
- 11u30 Paneldebat met de verschillende experts en ervaringsdeskundigen. Gemodereerd door MO*-journaliste **Samira Bendadi** en met **Birsen Taspinar**, **Paul Beloy**, **Tom Bodyn** en **Erwin Vermesen**.
- 13u00 Conclusies
- 13u10 Broodjesmaaltijd en einde netwerkdag

3. CV's Sprekers

Samira BENDADI

Schrijfster en journaliste bij MO*-magazine

Geboren in Marokko kwam Samira Bendadi als studente Franse literatuur en linguïstiek, in de context van een huwelijk, in België terecht. Hier studeerde ze eerst Nederlands en later vertaler tolk Frans –Engels. Bij Radio Vlaanderen Internationaal vond ze haar draai met een Arabische uitzending, daarna volgde werk als freelance journaliste met radiodocumentaires voor Radio 1, voor TVbrussel en artikels voor Knack en een vaste job als journaliste bij MO*.

BENDADI, Samira: *Dolle Amina's - feminisme in de Arabische wereld*, Meulenhof/ Manteau; Antwerpen/ Amsterdam: 269 p. (2008).

Paul BELOY

Community manager bij Beerschot en coördinator van het atheneum in Hoboken.

Als voetbalelftal speelde Paul Beloy zelf vijf jaar in het eerste elftal van Beerschot - met vedetten als Juan Lozano, Manu Sanon en Jan Tomaszewski - en won de Beker van België in 1979. Intussen is hij als

communitymanager ruim vier jaar bezig met Down Town. Hij is daarmee thuis op het Kiel. In Beerschot downtown wordt sport als hefboom gebruikt voor maatschappelijke integratie.

www.geminalbeerschotdowntown.be

Tom BODYN

Educatief medewerker van School Zonder Racisme sinds mei 2008. School Zonder Racisme is een kleine organisatie in Brussel die vooral werkt voor Nederlandstalige scholen uit Vlaanderen. De organisatie bestaat uit 4 verdere collega's.

De thema's waar Tom Bodyn, als vormingswerker, de voorbije jaren vooral rond gewerkt heeft zijn: islam en oriëntaalse culturen; vluchtelingen; kolonisatie; migratie en sociale uitsluiting; migratie en sociale verdringing. Dit zijn allemaal thema's waarbij stereotypen, vooroordelen en discriminaties een grote plaats in nemen. School Zonder Racisme werkt hier rond samen met leerlingen uit het secundair onderwijs. Via het stimuleren en activeren van activiteiten op scholen en via educatieve daguitstappen tracht School zonder Racisme een open klimaat te creëren waar respect en verdraagzaamheid een kans krijgen.

www.schoolzonderracisme.be

Birsen TASPINAR

Birsen Taspinar komt uit Lier en is al geruime tijd betrokken bij de Ellavzw. Als Turkse psychologe en antropologe levert ze een actieve bijdrage aan de interculturalisering van de sector van de geestelijke gezondheidszorg. Naast haar eigen praktijk is ze momenteel verbonden aan het CGG de drie stromen. Daarnaast is ze al jaren actief in de raden van bestuur van verschillende organisaties.

www.ellavzw.be

Erwin VERMESEN

Erwin Vermesen studeerde in 1992 af als vormingswerker aan het HISS in Geel. Hij deed stage in het jeugdwerkwijzenwerk. Sinds 2001 is hij actief als zelfstandig trainer.

Veel van Erwin's ervaring komt vanuit het werken met jongeren uit het deeltijds onderwijs waar hij 4 jaar vorming heeft gegeven rond voornamelijk sociale vaardigheden. Later heeft hij 8 jaar gewerkt in een vormingsdienst in regio Genk. Dat bestond uit vorming voor leerkrachten met als invalshoek maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.

Hier heeft hij het project *Peer mediation* leren kennen vanuit een Euregio project (regio Aken, Luik, Genk, Eupen). Dat handelt over geweldpreventie in het onderwijs. Het concept bestaat erin dat oudere leerlingen (de Peergroep) opgeleid worden tot bemiddelaars. Twee leerkrachten per school. Zij trainen op hun beurt de leerlingen en beheren het project op school.

Deze training startte in de provincie Limburg en wordt nu gegeven als opleiding in heel Vlaanderen aan scholen.

Partners van Erwin Vermesen zijn Pax Christi, Vredescentrum.

Deze ervaring wordt onderbouwd door verdere opleidingen leidinggeven.

www.peermediation.be

4. Verslag workshops

1. Verslag workshop 'racisme bij kinderen en jongeren, een psychologische benadering' door Birsen Taspinar, psychologe en lid van Ella vzw.

Voor Birsen is het thema een moeilijk thema, we voelen ons immers dikwijls onwennig bij het verbinden van het thema racisme met kinderen.

Wat is racisme precies, welk effect heeft het en hoe kunnen we ermee omgaan? Dat is een vraag waar heel veel psychologen zich niet aan wagen. Zeker in Europa niet, in Amerika daarentegen wel al meer.

Zij zelf, Birsen heeft rond deze problematiek samengewerkt met Samira wanneer Samira het artikel ging schrijven. Birsen zelf is opgegroeid in een periode waarin Racisme een minder geladen thema was dan als op dit moment.

Birsen begint haar power point voorstelling met het aanhalen van een onderzoek dat destijds in Amerika gevoerd werd. Het onderzoek werd gevoerd in de jaren 60' van de twintigste eeuw. Het onderzoek bracht kinderen van zowel Afrikaanse afkomst als van Europese afkomst samen. Er werd deze kinderen poppen met een donkere huidskleur en poppen met een lichte huidskleur gegeven. De kinderen kregen daarbij vragen qua eigenschappen zoals.

- wat is de slechte pop?
- wat is de mooie pop?
- wat is de slimme pop?

Alle kinderen gaven de positieve eigenschappen aan de poppen met de lichte (blanke) huidskleur. Het werd nog opmerkelijker wanneer ze de kinderen van Afrikaanse origine vroegen welke huidskleur zij hadden. Elk van de kinderen wees dan naar het popje met de donkere huidskleur. Ongeveer 50 jaar later werd het experiment opnieuw gedaan en ze dachten dat het nu anders zou zijn. We staan er nu toch meer voor open, we hebben het toch al meer bespreekbaar gemaakt werd in Amerika aangehaald.

Het onderzoek was gelijkaardig aan dat van 50 jaar eerder. Het had ook ongeveer net de zelfde uitslag.

Birsen toonde daaropvolgend een schema waarin de professional, de samenleving, de ouder/kind en contextuele factoren met elkaar in contact staan. Beïnvloeding is een heel logisch gevolg die kan positief maar ook soms negatief zijn.

De effecten op kinderen

Birsen haalt het werk aan van Fannon aan. Volgens hem kunnen we racisme enkel oplossen als we het probleem zowel op individueel niveau als op collectief niveau bekijken.

- het individuele niveau
 - nood aan een toekomstbeeld: dit gaat volgens Birsen over hoop, het mogen dromen en een vertrouwen in een goede afloop. Het ontbreekt kinderen vaak, door omstandigheden, de kans om te mogen dromen en ze hebben ook vaak weinig vertrouwen in een goede afloop.
 - zelfbeeld: kind met donkere huidskleur gaat volgens de bevindingen sneller en vaker een negatief zelfbeeld ontwikkelen. Dit kan zich onder meer uiten in een denkwijze als de goede blanke en de negatieve zwarte. Dit verhoogt de kans om op termijn vervreemd te geraken.
 - contextgevoeligheid: kinderen zijn vaak zeer gevoelig aan de context en de waarden die aanwezig zijn.
 - het gevoel erbij te horen: volgens de bevindingen van onderzoekers is het feit van 'erbij horen' voor kinderen belangrijk. Wanneer kinderen zich verbonden voelen vinden ze bijv. meer oplossingen voor problemen.

Jongens zouden volgens Birsen in het algemeen defensiever reageren en meisjes meer verzoenend.

➤ het collectief niveau

Iedereen moet zichzelf durven bevragen vermeld Birsen.

Er is de vraag van één van de aanwezigen als is het onderzocht of het onderzoek de zelfde uitslag zou hebben als het zou worden uitgevoerd in Afrika.

Birsen vermeld dat volgens psychologische bevindingen hersenen onder stress categorieën zouden maken. Dit opent eventueel de weg naar stereotypen. Dit mechanisme zou volgens Birsen een soort van verdedigingsmechanisme zijn.

Tegenwoordig zou het verschil meer als een probleem worden gezien.

Soorten racisme

Er zijn, volgens Barabara Trepagnier, twee soorten racisme: namelijk het paternalisme en het stereotype racisme.

Het paternalisme is in het onderbewustzijn aanwezig. Het gaat om oude ideeën over rassen. Het is heel belangrijk om dit bij onszelf te bevragen.

Bij het sociale stereotypen vallen we volgens het onderzoek meer terug op stereotypen. Dit gebeurt volgens onderzoekers vaak tijdens stresssituaties.

Birsen vermeld ook dat wij van onszelf vaak denken dat we objectief zijn. Toch gebeurt dit denken meestal vanuit een dominante positie.

Allochtone kinderen zijn volgens haar in een dubbele ondergeschikte positie. Ten eerste als kind en ten tweede als allochtoon.

Volgens Birsen vinden kinderen zaken of als er iets voorgevallen is minder erg als er achteraf over gesproken wordt.

2. Verslag workshop: 'Opgroeien zonder vijandsbeelden en racisme. Concrete voorbeelden van de omgang en het leerproces over racisme bij voetballende en schoolgaande jeugd' door Paul Beloy, community manager bij Beerschot en coördinator van het atheneum in Hoboken.

Paul Beloy heeft roots in Congo. In België heeft hij als proefvoetballer gespeeld in verschillende ploegen zoals KV Mechelen, Beerschot en Lierse

en ook in Nederland. Hij is opvoeder van beroep en na zijn voetbalcarrière is hij gaan werken in het onderwijs. Hij bleef wel in contact met voetbal want 'een bal kan veel zaken bewegen'. Dat bleef doorheen de jaren zijn werkmotto.

Paul startte met een project bij de voetbalploeg Beerschot rond verantwoord ondernemen en voetbal. Hij is op zoek gegaan naar partners in de omgeving van Beerschot naast een inventarisatie van de problemen. Paul stelde vast dat Beerschot beschikt over alle logistieke installaties en stelde ook vast dat er bijv. in Kiel veel schoolachterstand bestaat bij leerlingen met een migratieachtergrond. Een tewerkstellingsproject zou ten goede kunnen komen aan de wijk. Vooral wanneer men zich realiseerde dat er veel hangjongeren waren in de omgeving die op zoek waren naar kansen. In samenwerking met andere organisaties en rekening houden met de omgeving is het project 'Beerschot AC Downtown' dan van start gegaan.

In dit project kwamen enkele elementen aan bod zoals het hanggedrag van jongeren even als de tewerkstellingsuitdagingen van kansarme jongeren. Jongeren laten meedoen in het voetbalgebeuren was hierbij het motto. Het werd een project rond opvoeding, schoolachterstand, tewerkstelling en nog andere problemen. Jongeren zijn eenvoudig te motiveren als het om voetvallen gaat. Er kwamen verschillende partners zoals de Sportdienst van Antwerpen, OCMW, straathoekwerkers... op een gegeven moment was het uitgegroeid tot een netwerk van organisaties die maandelijks samenkwamen. Zo is het project Beerschot AC begonnen.

Tewerkstelling

Elke wedstrijd vraagt veel organisatie met taken zoals bijv. van de bonnenverkoop tot het schoonmaken van de kleedkamers van de voetballers. Dat alles heeft ook te maken met de 'show' van het spel. Al gauw wilde Paul jongeren van de omgeving betrekken in het voetbalgebeuren bij Beerschot. Deze werden ingeschakeld in zaken zoals bijv. de bonnenverkopers... Een systeem werd daarvoor uitgewerkt en er kwamen duidelijke regels voor iedereen. Het loopt goed. Incidenten, zoals laat komen, kunnen gebeuren. Als dit gebeurt worden de jongeren aangesproken op dit gedrag maar ze krijgen altijd kansen. Belangrijk voor dit project is correct omgaan met de regels en de afspraken. Op het einde van de verkoop mag men bijv. geen groter verschil dan 5 euro in de kassa hebben. Dit project duurt al 5 jaar maar heeft te kampen met weerstand van vele mensen in de ploeg. Het motto is 'volhouden!' Nu bestaat het uit 40 jongeren (vooral allochtone jongeren) die de wedstrijd mee begeleiden. Ze worden betaald. Dit vormt een win-win situatie voor de ploeg en de jongeren zelf. Soms worden jongeren onder een contract van artikel 60 ingezet en de ploeg moet dus weinig of niets betalen voor hun tewerkstelling. Ook sociale organisaties worden ingezet in dit project. De voorbereiding van de evenementen van de voetbalploeg gebeurt dus door jongeren uit de buurt.

Er is een verschil tussen kuisen op straat of in de tribune van het voetbalstadion. Het tweede heeft een andere status waardoor de jongeren veel respect krijgen voor hun job. De status speelt zeker een belangrijke rol in de werkmotivatie van de jongeren.

Dat is de beste vorm om racisme te bestrijden: de mensen te laten samenwerken. In den samenwerking vallen vooroordelen weg of men aanvaardt de verschillen gemakkelijker. Voor Paul is niet eenvoudig om vol

te houden met dit project. Hij krijgt veel kritiek van enkele supporters en leden van de ploeg. Zijn voordeel is dat hij zelf speler is geweest van de ploeg en geniet van een zekere status en geloofwaardigheid tegenover de mensen in de gehele ploeg.

Project 'Foot and Fun'

Vele jongeren willen voetballen maar krijgen geen enkel kans. Soms ligt de drempel bij de beschikbare informatie maar ook in de kostprijs van de inschrijving. Voor kansarme jongeren is er dus een drempel. De samenwerking met sociale organisaties bestaat uit het bereiken van deze jongeren en om ze bij de club te krijgen. Dit is ook een win-win situatie voor de verschillende partners. Beerschot zorgt voor de sportaccommodaties en de trainers enerzijds. Anderzijds betalen de sociale organisaties mee waardoor kansarme jongeren kunnen genieten van het voetballen in hun vrije tijd. Beerschot doet dus op deze wijze aan talentenjacht en de jongeren krijgen een positieve bezigheid in hun vrije tijd.

In het mobiliseren van deze jongeren scoren sociale organisaties, OCMW en de Straathoekwerking beter dan organisaties die zich bezig houden met sport zoals de Sportdienst. Ook scholen worden geraken betrokken. Er zijn elke woensdag 140 jongeren.

Foot and Fun krijgt steunt van Beerschot en zorgt ook voor tewerkstelling want al deze activiteiten dienen georganiseerd te worden. De ploeg geeft bijv. oude ploeguniformen cadeau naast ander sportmateriaal. Mensen worden betrokken bijv. in het wassen van de kleren en nog andere activiteiten.

Racing Kiel

Racing Kiel is een ploeg die bestaat en gedragen wordt door sociale organisaties. Jongeren gaan voetballen en ouders worden betrokken in het organiseren van allerlei activiteiten rond het voetbalgebeuren. Terwijl de jongeren spelen krijgen de ouders ook les. Bij de uit-matchen moeten de kinderen vervoerd worden naar andere steden. De ouders organiseren dit wat niet altijd vanzelfsprekend is.

Zo was er een keer een probleem over wie de kleedkamer binnen mocht. Mannen en vrouwen in dezelfde kamer met de kinderen was er een probleem. Na een tijd heeft men begrepen dat er een denkprobleem was en nu gebeurt dit zonder grote incidenten. Het is dus geluk om langs de voetbal bepaalde zaken bespreekbaar te maken en dingen te laten bewegen.

Het is ook het probleem dat bepaalde jongeren de leiding van een vrouw niet aanvaarden. Aan hen wordt de keuze voorgeschoteld: of wel leiding volgen van een vrouw of stoppen met voetballen. Als deze jongeren zien dat andere jongeren hierbij geen probleem ervaren en ze toch willen voetballen, wordt dit geen keuze: gewoon voetballen!

Lidgeld: er wordt toch een lidgeld gevraagd van 20 euro maar dit mag echter geen drempel zijn. Het geld gaat naar drankbonnen die ze zelf consumeren en naar een feest op het einde van het jaar.

Discussie over de drempels in de participatie van ouders en het lidgeld:
Paul = mensen moeten toch een beetje verantwoordelijkheid in eigen handen krijgen, het is niet goed om altijd alles geven.

3. Verslag workshop 'Racisme: een conflict om mee om te gaan. Over de Peer Mediation, een project van Pax Christi waarbij leerlingen worden ingeschakeld om te bemiddelen bij conflicten tussen leeftijdsgenoten' door Erwin Vermesen, vormingswerker.

Erwin Vermesen kwam uitleg geven over de methodiek van *peer mediation*. De groep was heel beperkt. Het had wel het voordeel dat de aanwezigen direct tot een goede uitwisseling konden komen en dat er veel tijd was voor het beantwoorden van concrete vragen.

Erwin legde de methodiek uit en vroeg de aanwezigen ook om eigen ervaringen omtrent pesten en racisme weer te geven. Angela werkt op een middelbare school waar een pestprobleem is. Als vertrouwensleerkracht heeft ze vaak het gevoel dat ze er alleen voor staat. Peer mediation kan maar werken als de school zich er echt achterzet. Het is een investering die pas op termijn zijn vruchten afwerpt. Het is een goed idee om hier maar één persoon verantwoordelijk voor te stellen.

Het was een boeiende werkwinkel waar de aanwezigen konden kennismaken met een nieuwe methodiek. Het mooie aan deze methodiek is dat kinderen zelf mee betrokken worden en leren bemiddelen in conflicten. Het zou goed geweest zijn als men ook leerkrachten had kunnen horen die deze methodiek in praktijk omzetten op hun school.

4. Verslag workshop 'De klas en de school racismevrij. De werking en de aanpak van 'Scholen Zonder Racisme' en de klas contracten tegen racisme' door Tom Bodyn medewerker van School zonder Racisme.

1. ter inleiding over school zonder racisme
 - i. School zonder racisme is gestart onder een sterk ideologisch gesternte en had de optie om leerkrachten, leerlingen en alle schoolpersoneel samen te sensibiliseren om een racismevrije school te worden. Het middel 'een charter schrijven en ondertekenen met minstens 60% van de schoolpopulatie' zou dan leiden tot het label 'School zonder racisme'. Om de drie jaar moet die charterondertekening hernieuwd worden.
 - ii. Ondertussen wordt meer en meer afgestapt van dit model en richt de werking zich meer naar één of meerdere klasgroepen. De werking kadert dan in Kleur Bekennen, of wereldburgerdagen

en laat de school toe in bepaalde klassen activiteiten te realiseren die de eindtermen respecteren. De klasgerichte aanpak is intenser en intiemer. Zo is er bijv. een taaluitwisselingstraject tussen Vlaamse en Brusselse scholen, waar meteen ook het intercultureel aspect ter sprake komt, of een vluchtelingenproject in het Atheneum van Oudenare (www.therefugees.be), of het Twinningproject (= uitwisseling met school in Nador Marokko).

- iii. Er wordt sterk gewerkt op vooroordelen rond islam en vluchtelingen/asielzoekers. SzR heeft daar een vormingsaanbod rond. Het gaat vaak over inleeftochten en getuigenissen van slachtoffers van vooroordelen.
 - iv. Er wordt ook gewerkt naar 'faculteiten zonder racisme', zo bijv. aan UG bij criminologie, sociologie en psychologie.
 - v. In het kader van de activiteiten van de 'MOS Scholen' bij Katholiek Onderwijs en de 'Seminaries' van de GO scholen is het opvallend dat 'racisme' behoort tot de laatste keuzes in de aanpak.
2. tijdens het gesprek komen volgende kwesties aan bod:
- i. Scholen worden overvraagd en worden voor alles verantwoordelijk gesteld. Dat is nefast.
 - ii. Het jeugdwerk - naschoolse jeugdwerking - jeugdbeweging behoren tot een vrij milieu waar educatie rond racisme en vooroordelen wellicht beter op zijn plaats is. Het is een vrij milieu en de spanning van het presteren is afwezig. Het is ook op die plaatsen dat de 'pijn' van het vooroordelen best kan besproken worden. Kinderen en jongeren hebben een vrije ruimte nodig om
 - iii. Eén van de groepsleden denkt dat de meest vruchtbare inspanningen best kunnen gebeuren in de crèches en de kleuterklassen. Daar krijgen kinderen hun eerst plooiën of streken.
 - iv. Of het nu in onderwijs is of daarbuiten: projectgericht werken met jongeren rond deze thematiek kan niet alleen een zaak zijn van de leraar godsdienst of moraal. Het kan ook zijn plaats krijgen in andere vakgebieden.
 - v. Het is denkkelijk noodzakelijk dat ouders een soort boekje krijgen (in de stijl van 'Waar komen de kleine kinderen vandaan? of Papa, wat is racisme? (Tahar Ben Jelloun)) waarmee ze hun tieners 'multicultureel' kunnen voorlichten en vragen bespreekbaar maken.
 - vi. We hadden het over Sinterklaas en Zwarte Piet/ en de beeldvorming die daar vanuit gaat en ging.

5. Verslag einddebat

gemodereerd door Samira Bendadi. De panelleden waren de ervaringsdeskundigen uit de verschillende werkwinkels: Birsen Taspinar, Paul Beloy, Tom Bodyn, en Erwin Vermesen.

Het paneldebat kwam na de korte verslagen uit de workshops snel op gang. De moderator gaf ook aan dat haar eigen onderzoek in eerste instantie de mogelijke gekwetste kinderen aan bod had laten komen. Zij hebben immers weinig plaatsen waar ze in veiligheid over dit thema kunnen spreken. Het onderzoek was ook slechts een eerste stap. De conclusies van het artikel dienen bijgevolg door academici verder opgenomen te worden.

Erwin, die eerder moet vertrekken, werd door Samira als eerste aan het woord gelaten.

Er volgt een schets van het project 'Peer Mediation' dat reeds sinds 2003 bestaat en loopt in Genk in scholen van het secundair onderwijs. De scholen komen vaak via via bij het project terecht. Ze hebben op dat moment vragen bij pestgedrag. Van belang is ook de tijd die scholen in dit project willen steken of waarom ze contact zoeken. Soms is de interesse in deze strategie oprecht maar op andere momenten gebeurt het omdat de inspectie het oplegt dat een school meer inzake vaardigheden werkt.

Het project werkt er aan om de oorzaken van racisme weg te halen. De centrale strategie is dat wanneer iemand zekerder van zich zelf is hij geen nood heeft anderen onderuit te halen. Het project komt uit Duitsland, waar na jaren toepassing een positieve impact duidelijk was (- 50 % stortend gedrag). Scholen kunnen er veel bij winnen omdat er met kleine problemen door de leerlingen zelf omgegaan wordt. Ze krijgen daarvoor vaardigheden aangereikt en hun capaciteiten worden aangewend.

Er wordt breed gewerkt, bemiddeling staat centraal en de dragende filosofie is de gelijkheid en gelijkwaardigheid. Er moet wel opgelet worden voor polarisatie. Ook werken jongeren vaker beter mee dan volwassenen.

De uitdaging blijft groot. Het is immers een thema waar hier weinig organisaties mee bezig zijn. In Amerika en Duitsland wel meer. We moeten volgens Birsens ook de witte privileges onder de loep durven nemen.

Paul stelt de vraag of we pesten kunnen linken aan racisme. Hij zegt ook dat racistisch gedrag bij kinderen bepaald wordt door hun omgeving. Pesten mag niet meteen gelinkt worden aan racisme. Racisme is veel subtieler. Zo bestaat er grof racisme en subtiel racisme. Subtiel racisme is het structurele racisme.

Projecten kunnen een positieve rol spelen omdat ze voor meer verbondenheid zorgen en verbondenheid werkt op het preventieve niveau. Zonder goede aanpak wordt het probleem immers versterkt.

De bedenking wordt geopperd als we wel in een schoollandschap zitten waarin jongeren begeleid worden in het vervullen van een bemiddelende rol.

Dan volgt een korte toelichting over het project scholen zonder racisme. De scholen die een project opzetten zijn meestal scholen waar vooral autochtone leerlingen opzitten maar de laatste tijd ook gemengde scholen.

Paul reageert en zegt dat het gelijke kansen beleid heeft gefaald. Als je een mix hebt in de scholen dan zouden die problemen (concentratiescholen...) er niet zijn.

Didier vraagt aan het publiek als het verhaal van Sinterklaas en zwarte piet beeldvorming blijvend kleurt en als daar misschien rond gewerkt zou moeten worden? Paul reageert onmiddellijk en zegt dat we dat mogen laten liggen. Dat we ons, als antiracistische organisatie, daar echt geen zorgen over moeten maken. De ervaring om zwart personeel al het kuiswerk te zien doen in Eurodisney was veel meer shockerend voor zijn eigen kinderen. In het publiek zijn de meningen verdeeld.

Birsens geeft mee dat Sinterklaas tot de folklore behoort en op zich geen probleem is maar wel dat het racisme in het zelfde sociale onderbewustzijn zit als de folklore omtrent Sinterklaas.

We moeten opletten niet iets tot een taboe te maken dat dan onbespreekbaar wordt (cfr. Sinterklaasdiscussie in Nederland).

Paul Beloy's project gebruikt voetbal en de spelregels van voetbal als vertrekpunt van gemeenschapsvorming en om een aantal methoden aan te brengen. Voetbal is immers een fenomeen. Het recht om te spelen wordt gebruikt om bepaalde zaken 'duidelijk te maken': respect voor tijd, respect voor een vrouwelijke trainster, respect voor de ander... Daarnaast kan het personen een rol in het grotere geheel geven door jonge spelers op belanghebbende plaatsen te zetten of ouders verantwoordelijkheden te geven.

Als mensen samenwerken helpt dat mee een homogene gemeenschap vormen en kan racisme effectief gekeerd worden.

Iemand vanuit het publiek vraagt of Paul ook betrokken is bij projecten omtrent het racisme in verband met de toeschouwers.

Volgens hem is dat een moeilijke zaak. Het is duidelijk voor hem dat het meestal de hoog geschoolden zijn die de slogans uitvinden. De lager geschoolde leggen immers niet die 'gevatte' linken. Zij zijn de na-apers.

In voetbalclub Beerschot wordt ten gronde iets gedaan. Zo wordt er daar tewerkstelling gecreëerd en is er ruimte voor acties. Toch is er het gegeven dat supporters van voetbalclubs dikwijls heel 'blank' blijven. Toch is hij overtuigd dat sport integratie kan bevorderen.

Tom geeft daarna nog uitleg over het project 'scholen zonder racisme'. Het project loopt bij de leerlingen van de 1ste de 2de en de 3de graad. Het gaat in verband met vooroordelen die aanwezig zijn bij de leerlingen. Thema's die aangekaart worden zijn migratie, islam, kolonisatie, vooroordelen over andere landsdelen in België...

Segregatie in het onderwijs is reëel en de samenleving heeft zaken te lang op zijn beloop gelaten. Zijn IQ-testen en adviezen van de CLB's soms niet cultureel vooringenomen? Wordt er genoeg rekening gehouden met veelaligheid? Paul is een voorstander voor een mix in alle scholen.

Kan er iets veranderen in onze onderwijsregelgeving zodat een mix opgelegd kan worden? Niet zolang bepaalde netten zaken als adviserend en niet als wettelijk bepalend blijven zien.

6. Evaluatie

De Netwerkdag werd als goed geëvalueerd door de aanwezigen. De organisatorische uitwerking en het dagverloop zowel als de kennis/ervaring van de sprekers was enorm verrijkend. Het was weer 'te kort'.

De inleiding 's ochtends was misschien niet onmiddellijk duidelijk maar het grote verhaal, het voorbeeld van de focusgroepen die voor het MO* artikel samengesteld werden en de grote uitdagingen kwamen allemaal aan bod. De workshops die daarna volgden lichten een hele reeks subthema's of gerelateerde thema's zoals bemiddeling, de psychologische invalshoek, voetbal en toebehoren van jongeren en ook de aanpak in scholen meer concreet toe. De overdracht van de workshops naar het paneldebat (na de pauze) gebeurde via korte verslagen.

Het paneldebat bestond uit een goede mix van personen die de zorg over jongeren en racisme deelden. Ze vertegenwoordigden een breed variatie aan invalshoeken en goede praktijkvoorbeelden vanuit hun werking. Het paneldebat werd gemodereerd door Samira Bendadi.

7. Conclusies voor het 'Netwerk Racisme Keren'

Van deze netwerkdag onthouden we vooral dat het thema racisme bij kinderen en jongeren bestaat, dat er nog niet veel rond gedaan wordt op een inhoudelijk vlak. Wel zijn verschillende professionals en organisaties door bemiddeling, door acties in scholen, door counseling of door de ontwikkeling van een visionaire vrijetijdsaanbod voor jeugd effectief antwoord aan het bieden aan deze nood.

We kunnen verdere stappen en uitdagingen om discriminatie en racisme bij kinderen en jongeren 'te keren' concluderen na het debat:

1. Is er genoeg gedaan rond dit thema? Neen we hebben zowel een achterstand op een aantal buurlanden als ook op de Verenigde Staten.
2. Er zijn middelen en initiatieven om effectief iets te doen. Deze kwamen doorheen de studiedag aan bod. Ze zouden meer bekendheid moeten krijgen en meer gebruikt worden bij scholen en jeugdbewegingen.
3. Er moet meer werk gemaakt worden van de participatie van kansengroepen om de diversiteit van de samenleving een feit te maken.
4. De scholen dragen een grote verantwoordelijkheid. Er moet nagedacht wordt hoe een gezondere mix kan bereikt worden zodat leerlingen opgroeien in diverse groepen en met die diversiteit leren om te gaan.
5. De zwarte piet als figuur bij Sinterklaas was een duidelijk thema voor debat. Zijn zo folkloristische personaliteiten mee bepalend voor negatieve en zelfs racistische beeldvorming? De panellisten waren het er niet over eens.

8. Evaluatieresultaten deelnemers

Algemene scores & kwaliteitsscores evaluatieformulieren deelnemers (slecht = 20 %, matig = 40 %, voldoende = 60 %, goed = 80 %, zeer goed = 100 %)

Leeftijd	goede spreiding
Man-vrouw-verdeling	goede spreiding
Kwaliteitsscore 'Wat vond je van de titel van de netwerkdag?'	85 %
Kwaliteitsscore 'Hoe vond je de inhoud van deze activiteit?'	82,5 %
Kwaliteitsscore 'Hoe vond je de methodologie aanpak v h thema?'	85 %
Kwaliteitsscore 'vond je de documenten/informatie duidelijk?'	82,5 %
Kwaliteitsscore 'voldeed deze netwerkdag aan je verwachtingen?'	77,5 %
Kwaliteitsscore 'Hoe was volgens jou de inleid(st)er?'	80 %
Kwaliteitsscore 'Wat vond je van de workshop?'	90 %
Kwaliteitsscore 'Wat vond je van het panel?'	74 %
Kwaliteitsscore 'Was er voldoende tijd voor de thematiek?'	65 %
Kwaliteitsscore 'Wat vond je van de locatie?'	92,5 %
Kwaliteitsscore 'Hoe was de groepsgeest?'	74 %
Kwaliteitsscore 'Algemene evaluatie van de activiteit?'	87,5 %
Algemeen gemiddelde kwaliteitsscores	81,3 %
Wil verder informatie krijgen over activiteiten van KMS	Overgrote meerderheid ja

Opmerkingen deelnemers

*Debat Sinterklaas-Zwarte Piet mag verder gezet worden
 Getroffen door het persoonlijke verhaal van sommige sprekers
 Moet omgekeerd racisme, de rol van de media ook niet behandeld worden?*